

**[„E ÎNVEDERAT CĂ REFORMA
ELECTORALĂ...”] – de Mihai
Eminescu [23 aprilie 1883]**



E învederat că reforma electorală, în favorul căreia s-a declarat în sfârșit și d. Ioan Brătianu, nu tinde la alta decât a pune sufragiul întreg în mâna armatei sale de funcționari și de a face ca suflet de om în țara asta să nu mai poate trăi decât grație acestei hidre improductive cu zeci de mii de capete care se numește mecanism guvernamental.

D.C.A. Rosetti însuși se plângea mai deunăzi că așteptăm totul de la guvern, nimic de la inițiativa proprie.

Guvernul, zicea acum câteva luni „Românul”, devine un fel de mașină pneumatică care absoarbe toate puterile vii ale națiunii și nu lasă loc la nici o dezvoltare individuală, la nici o inițiativă liberă. Este natural ca într-o asemenea stare de lucruri să se vorbească în orice moment și la orice ocaziune de vizirat. Nici nu poate un șef de guvernământ să fie altfel decât atotputinte. Chiar fără voia sa, el este silit să aibă înrâuriri pretutindenea, căci toate instituțiunile, de orice natură, depind de dânsul.

Dar ce însemnează desființarea colegiului I decât a pune la dispoziția guvernului până și acea mână de oameni cari n-au nevoie să ceară nimic de la el, de vreme ce cultura și averea lor [î]i face neatârnați?

Numărul funcționarilor a crescut din nefericire sub guvernul liberal în progresiune geometrică.

Numai atomizarea comunelor rurale a făcut că, unde odinioară era un primar, sunt azi patru, unde era un scriitor sunt opt.

Răscumpărarea drumurilor de fier și luarea Regiei din partea statului a 'nmulțit cu zecile de mii – după mărturisirea d-lui Brătianu însuși – funcțiunile dependente direct de la stat.

S-au luat de la străini și s-au dat la români, zice d. Brătianu. Așa este, nimeni n-o contestă.

Dar oare asta să fie cestiunea principală?

Lăsând la o parte drumurile de fier, cari, dacă azi lucrează cu pagubă, se speră că odinioară cel puțin vor lucra cu câștig, restul de funcționari de la Regie și de la alte resorturi sunt oameni a căror activitate – oricât de onorabilă ar fi – este improductivă. Putea-va cineva să numească „producțiune” Regia de ex., a cărei unică activitate consistă în a înzeci prețul tutunului de la mâna producătorului pân-la mâna consumatorului? Ei bine, iată mii de oameni cărora Dumnezeu le-a dat musculatură pentru ca, mișcând-o să producă muncă mecanică, cărora le-a dat creier, pentru ca, mișcându-l, să producă muncă intelectuală și cari n-au altă treabă pe pământ decât ca, printr-o organizație foarte complicată și cu o sumă de resorturi, să scumpească în mod artificial tutunul.

Daca această sumă de oameni luați unul câte unul ar face toți astronomie bunăoară, știință care și ea, în puritatea ei, e improductivă, totuși țara aceasta ar fi cu mult mai folosită. Echivalentul de muncă fizică care întreține suma aceasta de oameni s-ar traduce în ei într-un echivalent de muncă intelectuală, fără folos imediat, dar desigur mai prețioasă și mai esențială decât... scumpirea tutunului.

Și dacă întrebăm cine ține în spinare această sumă de oameni care nu ne face nici măcar bucuria de-a contribui prin lucrarea ei intelectuală la ridicarea nivelului de cultură a poporului nostru, vom trebui să răspundem neapărat: Cine alt decât producătorul mare și cel mic, țăranul mare și cel mic, asupra cărora se răsfrâng în linia din urmă toate greutățile sociale.

Și apoi se mai miră cineva că amândouă clasele de producători, proprietarul mare și țăranul, dau îndărăt, că li se substituie străinii, cari își fixează în imobile averile făcute prin cămătărie, că țara întregă amenință a se împărți în două mari grupuri de oameni: funcționari români și proprietari străini?

Cum să poată fi altfel când statul însuși este acela care tinde a detrage pe român de la orice muncă serioasă și

productivă, când pentru fiecare absolvent a patru clase primare există directorate de bancă și sinecure publice bine plătite, când guvernul este acela care favorizează coruperea oamenilor prin crearea de posturi bugetare din ce în ce mai numeroase?

Pe lângă armata permanentă, care, din cauza relei noastre situații internaționale, câtă să fie mare în raport cu puterea noastră economică și consumă 40% a bugetului ordinar, cheltuiți în mod improductiv, d. Brătianu tinde parecă a preface și restul țării într-o armată de funcționari salariați și votatori în care să se 'nregimenteze toată suflarea omenească.

Cine știe ce curat mașinală e activitatea imensei majorități a celor ce zgârie hârtie și cine ține seamă de faptul că orice lucrare mașinală și improductivă tâmpește pe oameni nu se va mira de aerul de secături pe care-l are aproape toată generația noastră guvernantă. Minteaa unor asemenea nenorociți degenerază precum ar degenera musculatura unui om care ar ședeaa toată viața în pat. Moleșirea instrumentului intelectual, lenea de-a gândi proprie tuturor biurocrațiilor și, ca rezultat final, incapacitatea de-a munci în mod productiv, iată rolul atotputerniciei statului precum o visează d-nii roșii.

Și nu e de ajuns puterea monopolizatoare care o are deja statul până azi; d. Brătianu mai tinde a absorbi și a majoriza pe de-a pururea și puținele elemente independente din colegiul I, cari, de rău de bine, ne-au dat pân – acuma pe oamenii serioși și c-o erudiție mai solidă și a căror dezinteresare e garantată pân-la un grad oarecare prin neatârarea lor economică.

Daca privim cum soarele, mișcând uriașul său corp arzător, trimite enorme cantități de căldură și lumină universului, cum acea căldură absorbită de aer se preface în vânturi, absorbită de suprafața mării se preface în nouri și ploaie, absorbită de uscat se preface în păduri și câmpii înfloritoare, în viață și

mișcare, vom vedea că esența proprie a universului văzut e mișcarea, e munca.

De aceea, tot ce se mișcă și muncește se dezvoltă, tot ce nu muncește degenerază.

Statul român numai, ca o excepție de la regula universală, pare a fi acea curioasă instituție care vrea să monopolizeze totul și să ia oamenilor orice motiv de mișcare și de muncă, dând fiecăruia absolvent a patru clase primare câte-o țâță a bugetului ca răsplată pentru perpetua înșirare de slove negre pe hârtie albă.

Pentru a realiza pe deplin acest ideal vrea revizuirea Constituției și legii electorale, iar, pentru a face presiune asupra alegătorilor, ministrul prezident se coboară însuși la rolul de agitator, de unde ne fericește cu cele mai curioase teorii asupra istoriei române sau a dreptului român vechi, pe cari le cunoaște atât de bine ca și pe-ale Chinei.

La Ateneu, înconjurat de sute de lefegii cari nădăjduiesc întru d-sa, nu s-a sfiit a calomnia pe adversarii săi politici. Despre Lahovărești a zis de ex. că n-au tradiții în țară, că nu cunosc țara nefiind de la descălecare. Ca și când Brătienii ar fi din zilele lui Radu Negru! Măsura simțului istoric și a tradițiilor d-lui Brătianu este prefacerea mormântului lui Mircea I în pușcărie pentru a crea o sinecură unei rude a Simulescului. Cu asemenea antecedente d. Brătianu este desigur cel din urmă care – ar avea dreptul de-a vorbi de tradiții.

Iar, pentru a dovedi că se razimă pe elemente independente, d-sa citează trista figură a prințului Dimitrie Ghica:

„Esprim în fața lumii, înaintea d-voastră, omagiile mele principelui Dimitrie Ghica, care la toate ocaziunile cele mari a uitat de unde vine, care e clasa din care iese, cari – i sunt amicii de inimă, și a dat totdeauna concursul său acolo unde-a văzut că un interes mare național e în joc și poate fi

în pericol”.

La această laudă adusă celui ce cumulează lefuri de 35 000 pe an vom cita ca răspuns câteva pasaje din „Românul” d- lui I.C. Brătianu pentru a ilustra proverbul latin: Tempora mutantur et nos mutamur in illis.

Guvernul Golescu – brătianu a angajat afacerea (Stroussberg).

Guvernul Dumitru Ghica – boerescu a efectuat-o, a scris contractul, a dat afacerea...

Ei sunt cei cari au compromis afacerea și, pe lângă dânsa, încă și ceea ce cu nici un preț nu trebuiau să compromită, precum au făcut cu faimoasele două chei cari trebuiau să ție închisă lada cu averea țării prin Jacques, prin Brandt, prin renumitul Ambron, prin trăznitoarele epistole puse în dosar, prin manoperele d-lui Boerescu și prin faimoasele raporturi duble, unul public și altul secret, al. d-lui Văcărescu...

Ce se cuvine d-lor miniștri Dumitru Ghica, Boerescu ș.c.l. sub administrarea cărora s-au făcut mișeliile în traseuri, în proiecte, în planuri, în construcțiuni și în toate celelalte uriașe și rușinoase hoții atât de bine cunoscute și dureros plătite de țară? („Românul”, 24 și 25 aprilie 1875).

...D. Boerescu, ministru, deputat și membru al mai multor societăți financiare și comerciale; d. Dumitru Ghica, deputat, președinte al Camerei și-n același timp președinte al consiliului de administrare la Societatea Bleichroder?

Ce fel? D. Dumitru Ghica, președinte al Camerei și-n același timp președinte al Societății Bleichroder, care ne-a nșelat și ne stoarce mereu la milioane, și d. Boerescu găsește că aceasta este cu totul corect? („Românul”, 8 iunie 1875).

Judecat după șirurile de mai sus ale „Românului” prințul Dumitru Ghica își dă concursul acolo unde... se fac mișelii, uriașe și rușinoase hoții, el prezidă Societatea Bleichroder,

care ne-a 'nșelat, cu – un cuvânt el e oriunde... „un interes mare național e în joc și poate fi în pericol”.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro